

Skötselplan för naturreservatet Skams håll i Jönköpings kommun

Syfte med områdesskyddet

Syftet med reservatet är att:

- bevara och utveckla en källpåverkad sumpskog med ett flertal rödlistade och sällsynta arter av framförallt kärlväxter och mossor.
- bevara de listade habitaterna enligt EU:s art- och habitatdirektiv i gynnsamt tillstånd.
- ge möjligheter till naturupplevelse och ett rörligt friluftsliv, inom ramen för bevarandet av naturvärdena.

Beskrivning av området

Administrativa data

Objektnamn	Skams håll
Skyddsform	naturreservat
Beslut om Natura 2000	ja (SE0310728)
Län	Jönköping
Kommun	Jönköping
Socken	Järstorp
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets och smålandsterrängens myrrika västsida (11)
Karta	terrängkarta: 7D SO fastighetskarta: 7D 1j & 7D 2j
Lägesbeskrivning	ca 2 km väster om Järstorps kyrka
Fastigheter	Norrammars-Ulvstorp 1:11, Rustorp 1:1, Toveryd 2:5 och Toveryd 2:4
Markägarkategori	Staten (Naturvårdsfonden), enskilda
Gräns	enligt beslutskartan, bilaga 1
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län
Areal	43,6 ha

<i>Naturtyper</i>		<i>Natura 2000-habitat</i>	
Sumpgranskog och granskog på fastmark	29,9 ha	Örtrika, näringsrika skogar med gran (9050)	29,9 ha
Granskog på fastmark	5,1 ha	Västlig taiga (9010)	2,7 ha
Granplanteringar (15-35 år)	1,6 ha		
Föryngringsytor	6 ha		
Vägar, leder och parkeringsplats	1 ha		

Topografi, geologi och hydrologi m.m.

Södra delen av reservatet ligger i Hallbyterrängen som är ett kamelandskap, vilket kännetecknas av kraftiga åsryggar och djupt nedskurna raviner. Terrängen i den norra delen är flack. Reservatet karaktäriseras av bäckarna och källflödena som ger förutsättningarna för den artrika sumpskog som finns här. Skams håll är namnet på ett av de större källflödena i området. Mellan bäckravinerna finns åsryggar med granskog som delvis har avverkats. Berggrunden utgörs av granit.

Naturreseptatet ligger i ett skogs- och jordbrukslandskap ca 5 km väster om centrala Jönköping. Norra delen gränsar mot jordbruksmark medan övriga delar gränsar mot skogsmark.

Historik och markanvändning

Inom naturreseptatet finns en registrerad kulturlämning. Det är källflödet Skams håll som är noterat som "sankmark med namn och tradition".

Det som är skogsmark idag var även markerat som skogsmark på 1916 års ekonomiska karta. Sannolikt har området lång kontinuitet som skogsmark.

Växt- och djurliv

Naturreseptatet Skams håll domineras av källpåverkade sumpskogsmiljöer i anslutning till bäckar. Lallerydsbäcken med biflöden rinner norrut mot Lillån och avvattnar området. Bäckarna har till största delen kvar sina naturliga flöden och har ett klart vatten och sandiga bottenar. Det finns en viss dikespåverkan på så sätt att delar av bäckfåror har rätats ut och fördjupats. I södra delen av reservatet finns flera källor som tränger fram ur de branta åsryggarna. På några ställen finns det järnorkrautfällningar.

Gran är det dominerande trädslaget både på blöta och torra delar. Bland grandominansen finns inslag av tall, björk, klibbal, asp och rönn. Södra delen är mer grandominerad än den norra där det finns ett större inslag av tall och lövträd. Förekomsten av död ved varierar inom reservatet, men den totala mängden har ökat i samband med stormen i januari 2005. I den centrala delen finns åsryggar som har varit bevuxna med granskog men som nu till största delen är avverkade. I anslutning till bäckar och rörligt markvatten är fältskiktet av högörttyp och vanliga arter är kärrfibbla, topplösa, älgört, kärtistel och kärrfräken. Mer ovanliga arter som är rikligt förekommande är tvåblad och brunstarr. Ytterligare ovanligheter som noterats är gullpudra, skärmstarr, spindelblomster, kransrams, skogsknipprot och mörk dunört.

I den norra delen är den näringskrävande rödgula trumpetsvampen mycket vanlig. Även bladvass är vanlig i norra delen. Längs med bäckarna och i

anslutning till källflöden i hela området är den rödlistade dunmossan och den ovanliga rutlungmossan mycket vanliga.

De flesta av de ovanliga arterna som finns i reservatet är knutna till näringsrika sumpskogsmiljöer med rörligt markvatten. För arternas fortlevnad är det viktigt att skogen inte avverkas och att områdets hydrologi inte förändras.

Djurlivet har inte undersökts, men älg och rådjur jagas i området. Spillkråka har noterats.

Uppgift om noterade förekomster av rödlistade arter och signalarter finns samlade i bilaga 2A. Inom reservatet har det inte noterats några arter som ingår i EU:s art- och habitatdirektiv.

Friluftsliv

Skams håll ligger inom ett välbesökt friluftsområde. Det går flera motionsspår genom reservatet.

Prioriterade bevarandevärden

De högsta värdena ligger i den mycket artrika floran som är knuten till de näringsrika och källpåverkade miljöerna och sumpskogen. Sumpskogen har få motsvarigheter i länet vad gäller förekomsten av ovanliga arter som anses vara kalk- och näringsgynnade. Områdets värden bevaras bäst genom att sumpskogen lämnas till fri utveckling. De hyggen och planteringar som finns på åsryggarna sköts så att de så snart som möjligt utvecklas till en naturskog.

Dokumentation

Naturskyddsföreningen Jönköpings länsförbund, 1999. *Skogsutvecklingsprojekt i Jönköpings län – Lallerydsbäcken*. Stencil.

Skogsvårdsstyrelsen, 1999. *Nyckelbiotopsinventering i Jönköpings kommun*.

Mål och föreskrifter för skötsel av reservatet

Övergripande mål med skötseln

Målsättningen med skötseln är att bevara och utveckla en källpåverkad och näringsrik sumpskog med en mycket artrik flora. Barrskogarna som omger sumpskogen ska bevaras och utvecklas till naturskog. Förutom en artrik flora ska det även finnas god tillgång på död ved.

Skogen lämnas till fri utveckling.

Föryngringsytor och granplanteringar på åsryggarna sköts på ett sätt som påskyndar utvecklingen av naturvärden.

Motionsspår inom reservatet underhålls och träd som ramlar ner över spåren får kapas och läggas åt sidan.

Skötselområde med bevarandemål och åtgärder

Inom naturreservatet finns ett skötselområde med flera delområden och dessa är markerade på karta i bilaga 2B.

Skötselområde 1 - sumpskog

Naturtyp:	Sumpgranskog	29,9 ha
Natura 2000-habitat:	Örtrika, näringsrika skogar med gran (9050)	29,9 ha

Bevarandemål¹

- Utbredningen av naturskogsartad sumpskog (örtrika, näringsrika skogar med gran) ska vara minst 29,9 ha. Skogen ska hysa en artrikedom av kärlväxter, mossor och svampar.
- Död ved ska förekomma med minst 30 m³/ha (lågor och torrträd, diameter >10 cm), varav minst 3 m³/ha utgörs av grova lågor och torrträd (diameter > 25 cm).
- Hydrologin ska vara naturlig och opåverkad.
- Det ska finnas en livskraftig population av dunmossa i området.

Skötselåtgärder

- Inga åtgärder.

¹ Bevarandemål anges för att mäta och följa upp den biologiska kvaliteten. Ett problem är att det i många fall saknas bra kunskapsunderlag för vad som är god biologisk kvalitet. Ny kunskap kan medföra att de uppsatta målnivåerna ändras. Avvikelse från uppsatta bevarandemål behöver inte resultera i omedelbara skötselåtgärder.

Skötselområde 2 – skog på fastmark

Naturtyp:	Granskog på fastmark	5,1 ha
	Föryngringsytor	6 ha
	Granplanteringar (15-35 år)	1,6 ha
Natura 2000-habitat:	Västlig taiga (9010)	2,7 ha

Bevarandemål ¹

- Utbredningen av naturskogsartad barrskog (västlig taiga) ska vara minst 2,7 ha.
- Död ved ska förekomma med minst 30 m³/ha (lågor och torrträd, diameter >10 cm), varav minst 3 m³/ha utgörs av grova lågor och torrträd (diameter > 25 cm).

Skötselåtgärder

- I föryngringsytorna inom *delområde 2A* görs senast 2008 en röjning. Röjningen görs så att bestånden ser oregelbundna ut. Enstaka grövre träd av i första hand tall och löv kan frihuggas och luckor huggs ut. Av det som avverkas lämnas ca 5m³sk till liggande död ved och eventuell resterande del forslas ut, om detta är möjligt utan att skada naturvärden i kringliggande bestånd. Vid behov kan stående död ved skapas. Eventuellt kan en markberedning göras för att gynna föryngringen av löv och tall. Det kan finnas behov av att göra ytterligare en avverkning inom *delområde 2A*, åtgärderna genomförs på samma sätt som tidigare åtgärder.
- I de 15-35 åriga barrbestånden inom *delområde 2B* görs senast 2010 en avverkning. Avverkningen görs så att bestånden ser oregelbundna ut. Enstaka grövre träd av i första hand tall och löv kan frihuggas och luckor huggs ut. Av det som avverkas lämnas ca 5m³sk till liggande död (av de grövsta träden) och eventuell resterande del forslas ut, om detta är möjligt utan att skada naturvärden i kringliggande bestånd. Vid behov kan stående död ved skapas.

Friluftsliv och gränser**Bevarandemål**

- Informationstavlor som innehåller karta över området, information om reservatets naturvärden, reservatsföreskrifter för allmänheten samt delar av allemansrätten ska finnas i reservatet.
- Naturreservatets gränser skall vara markerade enligt SIS 03 15 22 och Naturvårdsverkets anvisningar.

Skötselåtgärder

- Informationstavlor ska iordningställas och placeras vid reservatsparkeringen och vid gränsen i södra delen, se karta bilaga 2C.
- Reservatsgränsen ska markeras i fält.
- De motionsspår som löper genom reservatet (se karta, bilaga 2C) får underhållas. Träd som faller över spåren får kapas och läggas åt sidan.

Dokumentation och uppföljning

Alla skötselåtgärder som utförs inom reservatet ska dokumenteras, skriftligt och med foto. I dokumentationen ska framgå vilka åtgärder som genomförts och när de genomfördes, samt vem som utförde åtgärden.

En fördjupad uppföljning av naturvärdena i reservatet och de uppsatta bevarandemålen ska ske. På nationell nivå pågår arbetet med att ta fram uppföljningsmetodik för Natura 2000-områden. Uppföljningen av reservatet ska ske med motsvarande metodik. En första undersökning ska ha genomförts senast 2007.

En grundläggande inventering av kärlväxter och mossor ska göras. Ett antal arter, däribland dunmossa, ska följas upp kontinuerligt för att kunna avgöra om populationerna är livskraftiga eller minskar.

Förutom uppföljning av områdets naturvärden ska besöksstryck och slitage dokumenteras och följas upp på lämpligt sätt.

Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när tillsynen eller uppföljningen indikerar att behov finns.

Finansiering

Staten bekostar naturvårdsförvaltningen, t ex åtgärder som gränsmarkering, tillsyn, informationstavlor och skötselåtgärder i skogen. IF Hallby SOK bekostar skötsel och underhåll av motionsspår.

Finansiering för miljöövervakning och uppföljning av skyddade områden ska utredas inom ramen för naturvårdsförvaltning och miljöövervakning.

Bilagor

- 2A Artlista
- 2B Skötselplankarta
- 2C Karta över friluftsanordningar